

ИЗВЈЕШТАЈ
*о ојени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске
дисертације*

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију: Наставно-научно вијеће Економског факултета

Датум именовања комисије: 22.11.2017. године

Број одлуке: 13/3.2155-I10.1/17

Састав комисије:

1.	Проф. др Јелена Польашевић	ванредни проф.	Рачуноводство и ревизија
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Економски факултет Универзитета у Бањој Луци	предсједник	
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2.	Проф. др Душко Шњегота	редовни проф.	Рачуноводство и ревизија
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Економски факултет Универзитета у Бањој Луци	члан	
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3.	Проф. др Ката Шкарић Јовановић	редовни проф.	Рачуноводство
	Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
	Економски факултет Универзитета у Београду	члан	
	Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Амела (Мирсад) Пиралић

2. Датум рођења: 19.11.1984. Мјесто и држава рођења: Мостар, БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: 2003.

Година завршетка: 2007.

Просјечна оцјена током студија: 9.03

Универзитет: Универзитет "Џемал Биједић" у Мостару

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Рачуноводство и ревизија

Звање: Дипломирани економист - менаџер

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: 2008.

Година завршетка: 2016.

Просјечна оцјена током студија: 8.92

Универзитет: Универзитет у Сарајеву

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Пословна економија

Звање: Магистар економских наука

Научна област: Рачуноводство и ревизија

Наслов завршног рада: Рачуноводствене информације из финансијских извјештаја као основа вођења рачуноводствене политике улагања на тржишту капитала Босне и Херцеговине

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и:

Студијски програм:

Број ЕЦТС до сада остварених:

Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Мр Амела Пиралић, „Утјецај измене Закона о порезу на добит на профитабилност привредних субјеката“, Зборник радова, Економски факултет, Универзитет “Цемал Биједић” Мостар, година 14, бр. 23, децембар 2016., ИССН 0352-258X, стр. 27-41	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Истраживања на пољу праћења, обрачуна и плаћања директних пореза омогућавају правилну процјену квалитета извјештаја и праћење успешности пословања и указивања на могућности побољшања пословних перформанси субјеката који су дужни плаћати ову врсту пореза.

Анализе обрачуна и евиденције пореза на добит у БиХ актуализирале су се доношењем “новог” Закона о порезу на добит ФБиХ. У овом раду анализирани су ефекти измене пореских прописа на износ обрачунатог пореза на добит за привредне субјекте који јавно и транспарентно објављују своје финансијске извјештаје (у главном путем берзи). Радом се анализира 12 привредних субјеката који се баве производњом, а који су јавно објавили своје финансијске извјештаје за минимално четири пословне године.

Евидентно је да, на бази анализираних субјеката, постоји значајна повезаност у кретању обрачунате рачуноводствене добити и процјењене порезне добити. Радом се такођер показало да, измена Закона о порезу на добит, значајно дјелује на повећање износа пореза на добит који ће субјекти плаћати у будућем периоду као посљедицу измене пореских прописа, у односу на износе пореза на добит које су субјекти били дужни плаћати према одредбама претходног Закона.

Радом се настоји указати на потребу континуираног праћења ефеката плаћања фискалних даџбина на профитабилност пословања. Праћење поменутих ефеката омогућава избор рачуноводствених политика које осигуравају максимизацију профитабилности профитабилност. Такођер досљедна примјена политика у турбулентном окружењу омогућава јачање повјерења корисника у финансијске извјештаје чиме се може дејствовать и на квалитет финансиских извјештаја.

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Мр Амела Пиралић, „Компаративна анализа оправданости примјене Вех и Z-score модела процјене успјешности пословања листаних компанија Сарајевске берзе“, INTERNATIONAL JOURNAL INSTITUTE OF KNOWLAGE, 20th International Scientific Conference KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS 31.3-2.4.2017, Vrnjačka Banja, Serbia, Scientific papers vol. 16.3, april 2017., ISSN 1857-923X, Str. 979-985.	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Привреде са неадекватним и нетранспарентним системом финансијског извјештавања карактеришу се као ризичне, чиме се умањује атрактивност улагања у исте. Процјена успјешности пословања привредних субјеката једна је од главних одредница процјење могућности улагања. Ова одредница посебно је значајна код субјеката чијим се вриједносним папирима тргује на тржишту капитала.

Највећи број, до сад тестиралих модела, базиран је на процјени временске инстанце успјешности пословања, односно на процјени времена наступања потенцијалног банкрота, са циљем идентифирања тренутка у којем носиоци пословне политике субјекта морају предузимати активности које воде ка заокрету пословних перформанси уколико желе наставити позитиван пословни тренд. Нити један од модела није тестиран у условима у којима дејствују субјекту у БиХ те се за ове процјене користе, као помоћно средство, модели тестирали у другим условима и модели који су окаратерисани као релевантни за било које услове пословања субјеката те за било који систем креирања рачуноводствених информација, обзиром да су значајно уједначили и елиминисали ефекте окружења у закономјерности кретања процјењених релевантних односа.

У БиХ се најчешће користе два модела и то БЕХ индекс процјене пословне изврсности те општи Алтманов З-Скоре модел процјене успјешности пословања привредних субјеката. Предмет истраживања овог рада јесу односи релевантни за процјену синтетизованих износа оба модела, са циљем процјене међувисности показатеља ова два модела са елементима којима се процјењује успјешност пословања уопште и са елементима који чине одредницу квалитетног пословања на тржишту капитал БиХ, тачније на Сарајевској берзи (у наставку САСЕ).

Анализом резултата истраживања могуће је одредити адекватност оцјена на бази ових модела и изабрати модел који је релевантнији за оцјену успјешности пословања субјекта у БиХ, што ће у одређеном сегменту олакшати носиоцима пословних одлука могућност антиципирања кретања перформанси и побољшати квалитет подлоге за доношење пословних одлука.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
3.	Мр Амела Пиралић, доц. др Аида Бркан-Вејзовић, "Корелациони анализа у функцији планирања и предвиђања на тржишту капитала", XLIV Симпозијум о операционим истраживањима, СҮМ-ОП-ИС 2017., Златибор, септембар 2017. ИСБН 978-86-7488-135-4, Стр. 248-254	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Овим радом представљен је поступак оквирног избора информација презентованих у финансијским извјештајима компанија на тржишту капитала са циљем осигурања адекватне основе за процес планирања и предвиђања будућих улагања и дјеловања на тржишту капитала Босне и Херцеговине. Циљ рада јесте, кроз корелациону анализу индикатора тржишта капитала и информација из финансијских извјештаја указати на релевантне информације за одлучивање на тржишту капитала те структурирање група најважнијих елемената финансијских извјештаја и најважнијих показатеља који се добију корекцијама ставки елемената финансијских извјештаја.

Процес превиђања и планирања будућих улагања на тржишту капитала захтијева правилан избор и структурирање информација. Проблеми процеса планирања огледају се у обиму, доступности, транспарентности, правовремености и квалитети информација. Правилно предвиђање захтијева, из доступног оквира, избор информација релевантних за правилно и профитабилно дјеловање на тржишту капитала. Основне информације о пословању котирајућих компанија налазе се у финансијским извјештајима.

Обзиром да финансијски извјештаји пружају значајан обим информација потребно је испитивати и правилно изабрати оне чије ће континуирано праћење и кориштење омогућити правилна и реална предвиђања будућих кретања перформанси на тржишту капитала. Тржишна цијена дионице, обим оствареног промета, обим обављених трансакција те број прометованих вриједносних папира представљају информације којима се процјењују активности компанија на тржишту капитала, те исти чине основу за

доношење одлуке о улагању на тржишту капитала. Истраживање је базирано на испитивању повезаности ових индикатора са основним информацијама које презентују финансијски извјештаји котирајућих компанија.

Постојање и значајност повезаности указати ће на структуру информација које су релевантне за предвиђање кретања будућих перформанси тржишта капитала и предвиђање и планирање будућих улагања. Истраживање је проведено на узорку од 10 компанија чијим се вриједносним папирима активно трговало на Сарајевској берзи у седмогодишњем периоду и то од 2010. до 2016. године. Критерији за избор компанија у узорак јесу: просјечни остварени промет на котацији компанија и првом субсегменту и доступност финансијских извјештаја за минимално седам година.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Да ли кандидат испуњава услове? ДА

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРА

Биографија ментора/коментора (до 1000 карактера):

Проф. др Јелена Пољашевић рођена 19.05.0977. године у Тузли, ванредни је професор Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, Катедра за рачуноводство и пословне финансије. Дипломирала је 2000. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци. Магистарски рад под називом “Избор адекватне рачуноводствене основе за финансијско извјештавање општег државног сектора“ одбранила је на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци 2006. године. Докторску дисертацију под насловом “Реформа финансијског извјештавања државе као претпоставка контроле њене ефикасности“ одбранила је 2009. године на Економском факултету универзитета у Бањој Луци.

На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци предаје предмете: Теорија и анализа биланса, Финансирање јавног сектора, Трезорско пословање и напредно финансијско извјештавање, Консолидовани и специјални биланси.

Проф. др Јелена Пољашевић аутор је и коаутор сљедећих књига:

1. Ваишчек, В., Ваишчек Д., Ђорић Ј., Пољашевић Ј., Шњегота Д., Чегар Б., Јовановић Т., Роје Г., (2016.) “Рачуноводство, ревизија и контрола јавног сектора у одабраним

државама југоисточне европе”, ТИМ4ПИН.

2. Пољашевић, Ј. (2015.), “Примјењена теорија и политике финансијског извјештавања”, Економски факултет Бања Лука и Финрар д.о.о. Бања Лука.
3. Пољашевић, Ј. (2014.), “Финансијско извјештавање у јавом сектору”, Економски факултет Бања Лука и Финрар д.о.о. Бања Лука.
4. Микеревић Д., Кондић Н., Шкарић Јовановић К., Крсмановић Б., Шњегота Д.,
Пољашевић Ј., Радивојац Г., Џакула М., Пупаревић М., Шкобић З., Радоњић С.,
Видовић З., Паић П., Панић Н., Ракић Д., Тешановић С.,(2013.) “Форензика
пословања”, Финрар д.о.о. Бања Лука.

Проф. др Јелена Пољашевић аутор је преко 90 научних и стручних радова из области Рачуноводства, ревизија и финансија, објављених у домаћим и иностраним часописима и зборницима радова са научних скупова у земљи и иноземству. Учествовала је у реализацији неколико научно-истраживачких пројеката са међународним карактером, такођер је учествовала на више научних домаћих и међународних конференција.

Проф. др Јелена Пољашевић овлаштени је ревизор, предсједник је Комисије за праћење, примјену, контролу прописа из области рачуноводства и ревизије при Савезу рачуновођа и ревизора Републике Српске. Такођер је и цертифицирани предавач Међународних рачуноводствених стандарда за мале и средње ентитете.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Пољашевић Ј. (2015): Утицај структуре имовине на структуру капитала, Acta economica , Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ISSN 1512-858X, година XIII, број 22, стр. 247 - 263
2.	Пољашевић Ј. (2015): Накнадно вредновање и рекласификација инвестиционих неректнини , Финрар, број 7, година XVI, Финрар д.о.о. Бања Лука, ISSN 1512-9373, стр. 38-45
3.	Пољашевић Ј. (2013): Манипулације билансом токова готовине , Финрар, број 4, година XIV, Финрар д.о.о. Бања Лука, ISSN 1512-9373, стр. 1-10
4.	Пољашевић Ј., Вујичић-Радисављевић Д. (2013): Значајност добитака и губитака утврђених директно у капиталу у анализи биланса предузећа , Financing, број 4, година IV, Финрар д.о.о. Бања Лука и Financing d.o.o. Брчко, ISSN: 1986-812X, str. 19 – 29
5.	Пољашевић Ј. (2016): Контрола квалитета рачуноводствене и ревизорске професије - перспектива унапређења и повјерења у професију , Научни скуп 19.

	Сипозијум рачуноводствене и ревизорске професије „Изазови и дилеме у рачуноводству, ревизији и порезима у БиХ,“ Удружење рачуновођа и ревизора Федерације БиХ, Зборник радова, ISBN: 2303-8500, година 19., број 2, стр 193 – 213
6.	Пољашевић Ј. (2016): <i>Предиктивна вриједност финансијских показатеља у пројени ликвидноти предузећа</i> , Научни скуп 20. Конгрес рачуноводствене и ревизорске професије Републике Српске „Финансијско извјештавање као катализатор раста економије“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Зборник радова, ISBN:978-99976-620-3-3, стр 291 – 317
7.	Пољашевић Ј. (2013): Анализа приносног, имовинског и финансијског положаја јавних предузећа у Републици Српској, Научни скуп 17. Конгрес рачуноводствене и ревизорске професије Републике Српске „Рачуноводство, ревизија и пословне финансије у условима одговорнијег понашања учесника на тржишту“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Зборник радова, ISBN: 978-99938-840-9-5, стр. 393 – 421
8.	Пољашевић Ј. , Вујичић-Радисављевић Д. (2014): Утицај различите нормативне основе извјештавања на квалитет финансијских извјештаја микро, малих и средњих ентитета, Зборник радова са Међународне научне конференције Развој и иновације МСЕ: Изградња конкурентне будућности у југоисточној европи, Факултет за економију, Прилеп, ISBN 978-9989-695-56-8, pp. 657-666

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

**МОДЕЛ ПРОЦЈЕНЕ КВАЛИТЕТА ФИНАНСИЈСКИХ
ИЗВЈЕШТАЈА И АНАЛИЗА ДОСЉЕДНОСТИ ПРИМЈЕНЕ
РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА**

Наслов тезе је подобан?

ДА

IV.2 Предмет истраживања

Растом улагања и иновацијама, власници капитала нису у могућности самостално да обављају и воде све послове, те су приморани пословне функције делегирати, најчешће професионалцима из различитих области како би се задржао постојећи али и постигао жељени ниво пословне успешности и ефикасности. Када се анализира, у овом смислу, рачуноводствена функција, она се издвојила и дејствује у мањим субјектима као класични оутсорсеинг, а у већим као засебна пословна функција коју обављају професионалне рачуновође, чиме се ствара потреба за односом власник капитала – менаџер – рачуновођа

– екстерни корисници. Овакав однос захтјева континуирану комуникацију како би све кључне интересне скупине биле задовољне. Раздвојеност ових функција, за правилно пословање, нужно захтјева квалитетне финансијске извјештаје те могућности процјене квалитета финансијских извјештаја. Смањен квалитет умањује могућност правилног и правовременог доношења пословних одлука и ефикасног управљања. Имајући у виду претходне чињенице, битно је познавање фактора који дјелују на квалитет финансијских извјештаја што је кроз процес истраживања искристализирало и основни проблем истраживања, а који гласи:

“Ефикасност пословања привредних субјеката у БиХ могуће је правилно усмјеравати повећањем квалитета менаџерских функција кроз брзо и правилно доношење пословних одлука. Правилно доношење пословних одлука и ефикасно пословање привредних субјеката захтјева правовремене, тачне, поуздане и релевантне информације које се по структури и обимом у највећем дијелу налазе у финансијским извјештајима. Неадекватност система финансијског извјештавања и немогућност правовремене процјене квалитета финансијских извјештаја умањује ефикасност пословања привредних субјеката или и укупну привредну ефикасност.”

Кроз структуирање истраживања, те идентификовање основних проблема чије би решење требали иницирати резултати истраживања, дошло се до идентификовања предмета који ће бити основа провођења цјелокупног истраживања.

Предмет истраживања овог рада, кроз анализу и избор тематике истраживања, идентификовао се на два нивоа, као проблем у ширем и проблем у ужем смислу ријечи. Проблем истраживања у ширем смислу ријечи огледа се у теоријском и емпиријском истраживању те научном доказивању нужности трансформације система финансијског извјештавања како би се осигурало адекватно окружење за креирање квалитетних финансијских информација. Финансијски извјештаји као основни индикатори стања, успјешности и процјене перформансности привредних субјеката, основа су на којој ће се засновати цјелокупно истраживање са циљем успоставе законитости за креирање модела процјене квалитета финансијских извјештаја. Процјене употребе финансијских извјештаја, за потребе управљања и пословног одлучивања, углавном се реферишу на инвеститоре као најзначајније кориснике извјештаја. Информације неопходне инвеститорима првенствено се односе на процјене могућности генерисања новчаних токова, планирање ликвидности

субјеката и пословних сегмената у које се планирају улагања. Из овога произилази дефинисање предмета истраживања у ужем смислу.

Предмет истраживања у ужем смислу јесу појединачни елементи сваког од сегмената финансијских извјештаја, где ће се истраживање заснивати на процјени (обима) позиција финансијских извјештаја процјењених од стране менаџмента, структури позиција које се процјењују те реалности и учесталости процјена појединачних позиција што у коначници значајно утиче на ниво квалитета финансијских извјештаја. Процес истраживања сета финансијских извјештаја наставити ће се процјеном релевантности сегмената анализе финансијских извјештаја, идентификовања и квантификацирања утјецаја позиција и односа на ниво квалитета информација у финансијским извјештајима. Осим финансијских извјештаја и њихових сегмената предмет истраживања у ужем смислу ријечи јесте структура менаџмента привредних субјеката у БиХ те процјена перцепције рачуновођа о систему финансијског извјештавања и квалитета финансијских извјештаја.

Процјене квалитета и модели процјене релевантни су за усмјеравање реформе постојећег система финансијског извјештавања како би се побољшао квалитет и истражио утјецај финансијских и нефинансијских аспеката пословања на квалитет финансијских извјештаја. На основу процјене перцепције рачуновођа могуће је усмјерити извјештавање ка повећању повјерења корисника финансијских извјештаја подужући ниво квалита понуђених информација.

Савремени изазови модерног рачуноводства заснивају се на међународној рачуноводственој стандардизацији и континуираном настојању изједначавања основа на којима се презентују позиције финансијских извјештаја, а које се презентују кроз интегрисани систем финансијског извјештавања. Процес савременог финансијског извјештавања захтјева континуирану хармонизацију и стандардизацију са циљем превазилажења просторних, националних, језичких, али и других баријера, које у оваквом систему креирања информација континуирано постоје.

Усавршавање и унификација финансијског извјештавања јавила се као потреба за континуираном контролом менаџмента од стране власника, те за креирањем квалитетних пословних одлука. Основа доношења пословних одлука јесу квалитетне и релевантне финансијске и нефинансијске информације. Окосница ових информација су финансијски

извјештаји који креирају значајан обим финансијских информација. Проблем при доношењу пословних одлука у главном су нефинансијске информације које се не налазе у званичним нити финансијским нити годишњим извјештајима које објављују правни субјекти.

Идентификовање кључних и обимом највећих корисика информација у финансијским извјештајима води ка учесницима тржишта капитала. Сигурност у процесу доношења пословних одлука инвеститора тржишта капитала, али и свих интерсних скупина, осигурува се подизањем нивоа транспарентности извјештавања у систему финансијског извјештавања кроз осигурање квалитетних информација. Мјерење квалитета финансијских извјештаја је комплексно обзиром да постоји низ фактора дјеловања на квалитет извјештаја. Циљ овог рада јесте идентификовати све факторе који дјелују или могу дјеловати на квалитет финансијских извјештаја те квантифицирати ефекте утицаја сваког појединачног фактора, како би се могао конструисати адекватан модел у процјени квалитета, релевантности, поузданости како финансијских и нефинансијских информација, тако и извјештаја у целини али посљедично омогућити и процјену система финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини.

Исправно идентификовање кључних фактора утицаја на квалитет финансијских извјештаја захтјева континуирану анализу и истраживање узрочно-посљедичних веза финансијских и нефинансијских, те интерних и екстерних фактора и саме квалитета финансијских извјештаја. Структурно, истраживање ће се заснивати на неколико различитих сегмената који би у коначници дали потпуну слику и јединствено указали на исправне кораке и ефикасан модел процјене квалитета и адекватности финансијских извјештаја у процесу управљања, одлучивања те планирања.

Први сегмент истраживања односи се на подлогу на којој почива сваки систем финансијског извјештавања. Подлогу за извјештавање чине прописи из области рачуноводства, ревизије и финансијског извјештавања те националне Законске одредбе из области које индиректно дејствују на финансијске извјештаје. Структуру, обим, начин презентације, облик презентације те квалитет информација презентованих у финансијским извјештајима зависе од основе на којој почива систем финансијског извјештавања. Систем финансијског извјештавања може се посматрати са међународног и националног аспекта те је потребно истражити начине успоставе и ниво квалитета подлоге за успјешно

финансијско извјештавање, те у коначници и квалитетне финансијске извјештаје. У овом дијелу истраживања фокус ће бити на међународној рачуноводственој регулативи те усклађености националних прописа са прописима на међународном нивоу, како би се осигурала упоредивост, те како би се обезбједила могућност паритета, у дијелу финансијског извјештавања, субјеката из БиХ са субјектима из региона. Хармонизација националних прописа захтјева, осим усклађености рачуноводствене регулативе са међународном, и процес прилагодбе додатних законских решења која директно ефектирају рачуноводство. Овај дио истраживања треба да укаже на ниво усклађености/неускладености претходно наведених националних са прописима на међународном нивоу.

Уско везано са хармонизацијом и структуром прописа који се користе у процесу финансијског извјештавања јесте успостава и поштивање, те досљедна примјена рачуноводствених политика појединачних извјештајних субјеката. Рачуноводствене политike су сегмент избора дозвољене алтернативе извјештавања која треба бити реалан и објективан одраз стања и успјешности пословања извјештајног субјекта. Могућност успоставе политика зависи од структуре прописа, док досљедност примјене рачуноводствених политика зависи од више фактора а ту су најважнији: општа пословна политика субјекта, досљедност доношења и примјене рачуноводствених прописа (националних и међународних), ниво образовања и начин едукације носилаца рачуноводствених функција субјеката те структура менаџмента и њихови захтјеви у погледу пословног управљања и одлучивања. Ефекти овог дијела истраживања огледати ће се у анализи и оцјени временских помака доношења међународних прописа, те изменама прописа који надаље утјечу на потребу континуираних измена и прилагодбе националних прописа. Сталност и брзина доношења нових, али и измене постојећих прописа утичу на недосљедност примјене истих али и на недосљедност доношења и поштивања рачуноводствених политика. Евидентна је чињеница да убрзане измене прописа смањују могућност досљедности извјештавања и тиме утичу на квалитет финансијских извјештаја. У којој мјери је тај утицај значајан истраживање треба да покаже кроз резултате.

Појединачни елементи финансијских извјештаја, али и појединачне позиције које одражавају стање и успјешност пословања субјеката, неријетко, то стање одражавају на основу процјене носилаца или руководних или рачуноводствених послова. Обзиром да

међународна регулатива дозвољава сегмент процјене то надаље води могућности постојања елемената финансијских извјештаја насталих и укључених у извјештај на бази релевантне процјене. Процјена може бити субјективна и објективна. Објективна процјена захтјева поштивање правила и процедура захтјеваних релевантним прописима али и одредбама Стандарда с једне стране, те вршење процјене од стране стручних и лица оспособљених за релевантну и објективну процјену. Субјективне процјене менаџмента које имају унапријед дефинисан циљ у погледу обмањивања корисника финансијских извјештаја уколико постоје у финансијским извјештајима нарушавају квалитет и крајњу сврху извјештаја. Многа претходна истраживања истина на мањим узорцима, те на субјектима који послују у другачијем пословном окружењу, у односу на БиХ показала су да процјењивање уопште, нарушава повјерење у финансијске извјештаје док процјењивања од стране менаџмента у већини проведених истраживања показала су се субјективним што је негативно дејствовало на квалитет финансијских извјештаја. Циљ овог истраживања јесте указати на постојање и значај повезаности квалитета финансијских извјештаја и обима категорија које се процјењују, те на мјерење објективности процјена и утјецаја на квалитет финансијских извјештаја. У спровођењу овог сегмента истраживања указати ће се на структуру и подложност позиција процјенама те идентифицирати позиције које се нужно процјењују уз поштивање правила процјењивања и позиција које су подложне субјективним процјенама.

У даљем процесу идентификовања кључних фактора утицаја на квалитет финансијских извјештаја, истраживање ће се заснивати на неколико одвојених сегмената како би синтеза закључака довела до конкретизовања модела процјене квалитета, те потребних корекција за повећање нивоа квалитета финансијских извјештаја. Овај сегмент истраживања односи се на процјену кључних фактора и показатеља формалне и материјалне анализе финансијских извјештаја. Анализом финансијских извјештаја могуће је процјењивати перформансе пословања, стања, успешности пословања и новчаних токова, кроз релевантне скupине односа позиција појединачних елемената сета финансијских извјештаја. Сегмент формалне анализе финансијских извјештаја подразумијева испитивање постојања свих елемената потребних за стицање цјелокупне слике о пословању, стању и успешности пословања субјеката. Доступност информација, структурна исправност, усклађеност и довољност (у обиму) информација други су сегмент формалне анализе који ће послужити за изградњу цјелокупне слике о квалитети финансијских извјештаја. Други дио истраживања кроз анализу финансијских извјештаја заснивати ће се на хоризоналној и вертикалној анализи финансијских извјештаја са циљем

процјене структуре појединачних позиција, али и скупних елемената финансијских извјештаја како би се процјенила динамика и реалност динамике појединачних елемената финансијских извјештаја. Показатељи анализе финансијских извјештаја служе за процјену перформанси пословања субјекта. Истраживањем ће се указати на кључне елементе и аналитичке податке који одређују квалитет финансијских извјештаја. Такођер, кроз процес анализе финансијских извјештаја указати ће се на могућности и ограничења провођења анализе за идентификовање кључних перформанси. Кроз идентификацију ограничења и недостатака показати ће се и кључни кораци измена и побољшања у процесу финансијског извјештавања.

Истраживање ће надаље бити усмјерено на идентификовање перцепције рачуновођа о квалитети процеса едукације, предностима и недостатцима система финансијског извјештавања на пољу осигурања квалитета финансијских извјештаја те ка идентификовању основних недостатака постојећег система са циљем осигурања адекватног окружења за потребе квалитетног финансијског извјештавања. Процјена перцепције рачуновођа јесте сегмент истраживања који ће се увезати са истраживањем структуре менаџмента те кроз потребу и могућност разdvјања менаџерске функције од сегмената рачуноводства и укупног финансијског извјештавања. Повезивање овог дијела истраживања унутар предuzeћа, са екстерним корисницима најједноставније је кроз провјеру екстерне ревизије која је једина која може створити и вратити повјерење у информације у финансијским извјештајима. Оцјена екстерне ревизије указати ће, не само на кључне факторе квалитета, него и кључне недостатке у систему рачуноводства, финансијског извјештавања и ревизије.

Предмет истраживања је подобан? **ДА**

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

Кључан мотив објављивања финансијских извјештаја од стране компаније је прикупљање финансијских средстава које компанија користи у редовном пословању. На основу финансијских извјештаја потенцијални инвеститори и повјериоци процјењују постојећу имовинску и позицију компаније према оцјени рентабилности те перспективну предuzeћа

доносећи одлуке да ли уложити финансијска средства у дату компанију. На другој страни постојећи инвеститори одлучују да ли задржати удјеле у некој компанији или их једноставно продати. Наравно, инвеститори који улажу данас у компанију очекују принос од улагања у будућности. Стога, инвестиције које компаније данас предузимају морају створити будуће економске користи, осигурати инвеститорима принос од улагања.

(Brealey, Myers, Marcus, 2007.)

Анализа квалитета финансијских извјештаја резултирала је креирањем алата за мјерење сложености за свеобухватну процјену квалитета финансијског извјешћивања у смислу процење основних темељних квалитативних обиљежја као што су важност и вјеродостојно представљање финансијских информација као и побољшавање квалитативних карактеристика финансијских извјештаја кроз побољшање разумљивости, успоредивости, провјерљивости и правовремености како је дефинирано у новом побољшаном концептуалном оквиру за финансијско извјештавање FASB-а и IASB-а (2008). Операционализација тих квалитативних карактеристика резултира индексом од 21 ставке, користећи 231 годишњи извјештај за компаније које су извјештаје објавиле на америчким, британским и низоземским берзама 2005. и 2007. године. Алат мјерења тестиран је за мјерење сложености преко Krippendorff алфа коефицијента те преко коефицијента унутрашње конзистенција (Cronbach алфа коефицијент). Резултати упућују да израђен алат за поменуте твртке јесте поуздан алат у приступима мјерењу квалитета финансијских извјештаја те да исти доприноси побољшању мјерења квалитета финансијских извјештаја али и усклађен је са захтјевима FASB-а и IASB-а.

(Van Beest F., Braam G., Boelens S., NiCe, 2009.)

Велике финансијске преваре с краја претходног и почетка овог века драматично су актуелизовале проблем квалитета финансијског извештавања. Чињеница да је највећи број превара био праћен манипулацијама у финансијским извештајима била је доволно алармантна да финансијско извјештавање подигне високо, могло би се рећи највише до сада у његовој историји, на лествици приоритета стварања здраве и успешне националне економије. Пракса креативног рачуноводственог извештавања, која у себи не садржи никакву позитивну конотацију, надвила се као опасна претња, не само реномеу рачуноводствене професије, већ и много више од тога, као претња функционисању финансијских тржишта, читавом финансијском систему и привредама у целини. Првенствено због значаја информација које се у финансијским извјештајима налазе и

доминантно екстерне усмерености, финансијски извештаји су добили јавни карактер, што их је учинило доступним свим корисницима. Управо њихова доступност најширем кругу корисника је афирмисала њихову важну улогу у ублажавању информационе асиметрије, као феномену који одражава неједнаку информациону позицију, било између самих инвеститора, било између њих и менаџмента предузећа. Стављајући све кориснике, нарочито екстерне, барем у овом информационом спектру, потенцијално у исти информациони положај, финансијско извештавање делује превентивно на решавање проблема информационе асиметрије. Имајући у виду обим и значај инофмација који нуди, као и могући утицај ових информација на квалитет доношења одлука, нарочито инвеститора, сасвим је разумљив напор који чине законодавство, регулаторна тела и рачуноводствена професија да обезбеде квалитетан систем финансијског извештавања, који ће бити у функцији иститутог и поштеног приказа приносне снаге и финансијског положаја предузећа. Ови напори су усмерени на развијање рачуноводствених принципа и рачуноводствених стандарда који су у функцији достизања потребног квалитета извештавања. Додатна сигурност корисника настоји се остварити наметањем обавезне екстерне ревизије, чији је основни циљ да процени да ли су финансијски извештаји састављени у складу са релевантним правилима извештавања и да ли, у складу с тим, представљају истинит и поштен приказ финансијског положаја и успеха предузећа. Пружајући на овај начин уверавања корисницима информација у погледу квалитета финансијских извештаја, ревизорске куће и њихови ревизори преузимају велику јавну одговорност која их обавезује на дужну законску и професионалну пажњу у обављању својих активности. На све ово надовезује се и етичка димензија која мора да прожима понашање менаџера, рачуновођа и ревизора. Њена неопходност проистиче из чињенице да, због комплексности пословног живота, никада неће моћи да буду развијена толико савршена правила извештавања која ће покривати све могуће ситуације у пракси.

(Малинић Д., Економика предузећа, 2009.)

Финансијски извештаји су најважнији аутпут рачуноводствене функције предузећа. Бројни интерни и екстерни адресати финансијских извештаја доносе различите пословне одлуке на бази информација садржаних у њима. Да би те одлуке биле исправне финансијски извештаји треба да буду састављени у складу са одрененим принципима и начелима финансијског извештавања. Уважавање тих принципа резултираће у истинитим и објективним извештајима, па ће и одлуке засноване на њима бити адекватне. Менутим, финансијско извештавање подложно је манипулатијама и незаконитим радњама, што за

последицу има замагљене или фалсификоване извештаје. Све мере које су намерно спроведене са циљем састављања финансијских извештаја који не показују праву финансијску и приносну снагу конкретног предузећа могу да се сврстају под термин „креативно рачуноводство“.

(Капаравловић Н., Економски хоризонти 2011.)

Приликом састављања финансијских извештаја, у контексту квалитета финансијских извештаја, потребно је посветити пажњу правилима састављања и презентације финансијских извештаја. Како смо већ нагласили, финансијски извештаји су одговорност руководства предузећа због тога што је руководство једино овлашћено за употребу ресурса предузећа. Финансијски извештаји пружају слику о ефектима употребе тих ресурса. Са друге стране, не треба испустити из вида да финансијски извештаји настају у рачуноводству и да запослени у рачуноводству нису ослобођени од одговорности. Њихова одговорност се своди на правилну примену МРС и МСФИ, односно из њих извирујућих рачуноводствених политика које су саставни део пословне политике предузећа. Рачуноводство као професија мора бити одговорно за правилну примену стандарда и на тај начин је у служби акционара и других корисника финансијских извештаја, односно у јавном интересу. Руководство треба да успостави систем контроле квалитета финансијских извештаја и њихово јавно објављивање. Правила за састављање финансијских извештаја препоручена по МРС и МСФИ су: Начело узрочности прихода и расхода значи да се ефекти трансакција и других пословних догађаја признају онда када се дрогде, а не када се готовина или еквиваленти готовине приме или исплате. Они се евидентирају у рачуноводству и финансијском извештају за период на који се промена односи. Када се користи начело узрочности прихода и расхода, ставке у финансијском извештају се признају као имовина, обавезе, капитал, приходи и расходи. Начело сталности пословања (принцип гоинг цонцерн) подразумева да је предузеће основано да послује на неодређено време. Када припрема финансијске извештаје, руководство процењује способност предузећа да настави пословање на неодређено време. У случајевима када руководство процени да постоје материјални услови за сумњу да предузеће не може да послује у неограниченом трајању, таква неизвесност се обелодањује. Материјални значај и груписање подразумева да се свака материјално значајна група сличних ставки засебно искаже у финансијском извештају. Ставке различите природе или функције исказују се посебно, осим ако нису беззначајне. Финансијски извештаји настају као резултат великог броја трансакција које се групишу према природи догађаја или

трансакција. Уколико нека ставка није материјално значајна, она се групише са другим ставкама или у напоменама уз финансијске извештаје.

(Родић Ј., Лакичевић М., Вукелић Г., Андрић М., Анализа финансијских извештаја, 2011.)

Светска економска криза, која је најпре захватила тржиште некретнина САД-а, одакле се проширила на све остале делове света, указала је на неопходност реформи у свим областима. Једна од области у којој је потребно извршити реформе је област рачуноводства, како би се свим заинтересованим корисницима на време пружиле потребне информације. Рачуноводство, као један од главних стубова друштва, може да ојача или да ослаби поверење акционара, институционалних инвеститора и креатора економске политike земље. Стога је неопходно да финансијске информације буду тачне и поуздане. Како би се економске појаве, које су настале као резултат кризе, а каква је економска стагнација и смањење финансијских средстава, отклониле морамо познавати узroke њиховог настанка и појавне облике. То је могуће применом јасно дефинисане економске политike и рачуноводствене регулативе, која се одвија по унапред дефинисаним и прописаним МРС и МСФИ. Посебно значајно јесте истаћи утицај који финансијска криза има на рачуноводство у целини и на Међународне рачуноводствене стандарде, са посебним освртом на стање у Републици Србији. Један од неопходних услова који Србија мора да испуни, како би постала чланица ЕУ, јесте хармонизација њене рачуноводствене

политике, регулативе и праксе са оном која се примењује у ЕУ.

(Кикановић Р., Милошевић С., Школа бизниса 2012.)

У условима постојања великих транснационалних компанија, тржишта капитала и великог броја акционара, не би се могло ни замислiti уређење односа између: власника и менаџмента, предузећа и државе, повјерилаца и привредних друштава, инвеститора и привредних друштава итд, да не постоје финансијски извештаји, правила и процедуре финансијског извештавања. Економско – финансијска глобализација свијета захтијева стварање услова за приказивање квалитетнијих финансијских извештаја свих привредних друштава, у првом реду оних који учествују на финансијским тржиштима или који имају интерес и потребу за страним инвестицијама. Због тога се захтијевало уједначавање форме и садржаја финансијских извештаја. На тај начин презентовани финансијски извештаји, корисницима финансијских извештаја, у првом реду инвеститорима и повјериоцима, би олакшали њихово кориштење и упоређивање ради доношења релевантних пословних

одлука. Имајући у виду потребе за хармонизацијом и стандардизацијом рачуноводствене праксе на глобалном нивоу, као битног предуслова за припремање и приказивање квалитетнијих финансијских извештаја, потребно је и нужно континуирано унапређење развоја међународних стандарда и допринос у развоју рачуноводствене професије.

(Лошић С., Симеуновић Н., Синергија 2013.)

Стејкхолдери предузећа доносе пословне одлуке на основу информација које су презентоване од стране менаџмента. Квалитет донетих одлука, између остalog, зависи од квалитета и поузданости информација у финансијским извештајима. Пословна пракса показује да су менаџери склони да прикажу погрешну слику о финансијском и приносном положају предузећа, често и у сарадњи са власницима капитала. Поступци које менаџмент и инвеститори предузимају у циљу стварања погрешног утиска о перформансама предузећа, савремена литература дефинише као креативно финансијско извештавање. Приказивањем бољих финансијских перформанси него што оне стварно јесу, пружају се обманујући сигнали о предузећу, а корисници информација доводе у заблуду.

(Стевановић С., Creative Cash Flow Reporting, EA, 2013.)

Квалитетни финансијски извештаји треба да истинито и објективно прикажу финансијску позицију, резултат пословања и промене финансијске позиције одређеног пословног ентитета. Задовољни корисници финансијских извештаја, који на основу њих доносе пословне одлуке, представљају најбољу потврду квалитета финансијског извештавања. У раду ће бити речи о концептуалним оквирима финансијског извештавања и покушају да се направи јединствен, ревидиран концептуални оквир, као заједнички пројекат ФАСБ-а и ИАСБ, као и новинама које тај оквир доноси. Такође, у раду је приказано тренутно стање у погледу квалитета финансијског извештавања у Републици Србији и указано на неке недостатке рачуноводствене регулативе на националном нивоу као предуслова квалитетног финансијског извештавања. На крају, предложене су мере и активности за унапређење квалитета финансијског извештавања у тренутним економско-политичким условима у Републици Србији.

(Ђукић Т., Павловић М., Економске теме 2014.)

На основу претходно представљених студија, те анализирајући временски оквир и подручје проведених истраживања свих релевантних студија кадилат је закључио да је у БиХ недовољно истражен сегмент квалитета финансијских извештаја те да је подручје

квалитета финансијских извјештаја и модели мјерења квалитета адекватно и релевантно подручје за израду докторске дисертације али и за друга будућа истраживања.

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

Књиге:

1. Alexander, D., Nobes, Ch.: Financial Accounting: An International Introduction, Pearson Education / Mate d.o.o. Загреб, 2011.
2. Белак, Винко. Биланса постигнућа у планирању и праћењу резултата пословања, Подузетништво, финансије и рачуноводство. Загреб: Неовисна удруга рачуновођа, 2002.
3. Белак, Винко, Желько Бошњак, и Мaja Пехар. Финансијско рачуноводство према МСФИ и порезним прописима БиХ/ФБиХ. Мостар: Фирцион, 2006.
4. Bernstein, A. Leopold, Wild, J. John. Financial statement analysis – Theory, Application, and Interpretation. Irwin/McGraw – Hill, 1998.
5. Black, G., Al-Kilani, M. (2013): Accounting and Finance for Business, Pearson Education, Harlow
6. Брачковић, Ахмед. Књиговодство. Сарајево: Свјетлост ООУР Завод за уџбенике и наставна средства, 1981.
7. Brealey, Myers. Principles of corporate finance. USA: Irwin / McGraw – Hill, 2003.
8. Cairns, David. Водић за примјену међународних рачуноводствених стандарда. Загреб: Faber&Zgombić Plus, 1996.
9. Cashin, James, Saul Feldman, Joel Lerner, i Baruch Englard. Финансијско рачуноводство I. Zagreb: Faber&Zgombić Plus, 1996.
10. Collins, B., McKeith, J.: Financial Accounting and Reporting, McGraw-Hill Education, Berkshire, 2010.
11. DeLurgio A. Stephen., Forecasting, principles and applications., Irwin McGraw-Hill 1998.
12. Диздаревић, Сулејман, и Ибро Попић. Менаџерско рачуноводство. Мостар: Економски факултет Универзитет „Џемал Биједић“, 1999.
13. Дмитровић, Љ., Милутиновић, С.: Финансијско извештавање и међународна рачуноводствена регулатива – практикум, Економски факултет у Суботици, 2014.
14. Englard, Baruch: Финансијско рачуноводство II. Загреб: Faber&Zgombić Plus, 1996.
15. Клобучар, Јанко. Рачуноводство. Сарајево: Економски факултет, 2003.

16. Јахић, Мехмед, Харис Јахић, Шевала Исаковић – Каплан. Финансијско рачуноводство. Сарајево: Удружење ревизора ФБиХ, 2012.
17. Walter B.Megis, Robert F. Рачуноводство: темељ пословног одлучивања. Загреб: Мате, 1999.
18. Новалија Исламбеговић, Селма., Специјална рачуноводства ИИ, ОФФ-СЕТ, Тузла, 2015.
19. Новалија, Селма., Пословне комбинације (мерџери и аквизиције, ОФФ-СЕТ, Тузла, 2010.
20. Родић Јован, Лакичевић Милан, Вукелић Гордана, Андрић Мирко, Анализа финансијских извјештаја. Пролетер а.д. Бечеј, Суботица 2011.
21. Sidney, Gray J., i Needles E. Belverd Jr. Финансијско рачуноводство. Бања Лука: Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2002.
22. Вукадиновић, Предраг, Зоран Јовић. Инвестиције. Београд: Универзитет Сингидунум, 2012.
23. Жагер, Катарина, и Лајош Жагер. Рачуноводствени стандарди, финансијски извјештаји и ревизија. 2. издање Загреб: Инжињерски биро, 1996.

Чланци:

24. Алихоџић, Алмир. „Примјена САРМ модела у вредновању финансијске имовине на тржишту капитала БиХ“. Часопис Економске теме. Ниш: Економски факултет у Нишу, 2013.
25. Akhtar, Naeem Muhammad, Kashif ur Rehman, Ahmed Imran Hunjra. „Determinants of short term investment decision making“. Časopis – Actual problems of economics, numbr 11, preuzeto sa Academia.edu, 2011.
26. Андрић, М., Јакшић, Д.: Потреба за верификацијом финансијских извештаја у корпоративном управљању, Зборник радова VI међународног симпозијума о корпоративном управљању „Корпоративно управљање – мотор или оловне ноге развоја“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 16-17.06.2011. године, Бања Врућица 2011.
27. Biddle, Gary C., Gilles Hilary, Rodrigo S. Verdi. „How Does Financial Reporting Quality Relate to Investment Efficiency“? Journal of Accounting and Economics, 2009.
28. Будиша, Хелена., Тајне садржаја финансијских извјештаја., Пословни дневник, Пословни Узлет 2016.

29. Чупић, Милан. „Усаглашеност рачуноводствених мерила с циљем максимизирања вредности за акционаре“. Часопис Економске теме. Ниш: Економски факултет у Нишу, 2011.
30. Дечман, Н.: Улога рачуноводствене професије у осигурању информацијске подлоге за пословно одлучивање у малим и средњим подuzeћима Републике Хрватске, Зборник Економског факултет у Загребу, бр. 2, Економски факултет, Загреб 2013.
31. Димитровић, Мира. „Финансијске импликације темељних рачуноводствених концепата“. Загреб: Министарство знаности, образовања и спорта Републике Хрватске. Знанствени пројекат – Концепти и методе трошковног рачуноводства у јавном сектору Републике Хрватске.
32. Дмитровић, Ш. Љ.: Међузависност квалитета корпоративног управљања и финансијских извештаја, Зборник радова 42. симпозијума „Квалитет финансијског извештавања – изазови, перспективе и ограничења“, Савез рачуновођа и ревизора Србије, 26-28.05.2011. године, Златибор 2011.
33. Дмитровић, Ш. Љ., Милутиновић, С.: Могућности унапређења квалитета финансијског извештавања у Србији, Зборник радова 41. симпозијума „Могућности и ограничења развоја рачуноводствене регулативе у Србији“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Србије, 27–29.05.2010. године, Златибор, 2010.
34. Џанић, Ален, „Концентрација власништва и показатељи успешности: Докази са загребачке берзе“. Загреб: Институт за јавне финансије, 2012.
35. Ђукић, Тадија, Павловић, Милош, Квалитет финансијских извештаја у Републици Србији. Економске теме бр. 52, 2014.
36. Хајрић, Јасмина. „Финансијски извештаји као основа за примену прогностичких модела анализе пословања“. Загреб: Зборник радова међународне знанствене и стручне конференције, Рачуноводство и Менаџмент (РиМ), Хрватски рачуновођа и Висока школа за финансијски менаџмент, 2013.
37. Иванишевић, Милорад. „Међузависност пословног добитка и нето добитка по акцији“. Подгорица: Институт сертификованих рачуновођа Црне Горе, ВИИИ конгрес рачуновођа и ревизора Црне Горе – Перспективе рачуноводствено – финансијске професије у процесу придрживања ЕУ, 2013.
38. Карапавловић, Немања, “Утицај креативног рачуноводства на квалитет финансијског извештавања” Економски хоризонти, бр. 13, 2011. Године
39. Koning, Fred. „The quality of accounting information“. Breukelen, Netherland: Nyenrode Business University.

40. Лавелић – Филиповић, Ана. „Поузданост (вјеродостојна презентација) квалитета финансијских извјештаја са освртом на тржиште капитала Црне Горе“. Подгорица: Montenegrin Jurnal of Economics, 2011.
41. Лошић Славко, Симеуновић Наташа., “Стандардизација и хармонизација у финансијском извјештавању - најбоља основа промоције квалитета” 12. Међународни скуп, Синергија 2013.
42. Малинић Дејан, “Савремени изазови интегралног истраживања квалитета финансијских извјештаја” Теорије биланса – менаџерски приступ, Економски факултет Београд.
43. Малинић Слободан, Савић Бојан, “Трансформација корпоративног извјештавања – од финансијског ка пословном извјештавању” Економски хоризонти, бр. 13, 2011.
44. Малинић Д. Слободан, Карактеристике и контрола квалитета финансијског извјештавања. Асоцијација за квалитет и стандардизацију Србије, Фестивал квалитета 2006. Крагујевац 2006.
45. Мамић Сачер, Рамач Посавец, С. (2012), Анализа проблема практичне примјене Међународних стандарда финансијског извјештавања у Републици Хрватској, hrcak.srce.hr/file/132298
46. Палац, Санелла. „Финансијски извјештаји – темељ одлуке о улагању у дионице“. Мостар: Економски факултет Свеучилишта у Мостару, 2012.
47. Пепур, П. (2015), Пословна стратегија као детерминанта избора рачуноводствених политика, Докторска дисертација, Свеучилиште у Сплиту, Економски факултет, Сплит
48. Пољашевић Ј. (2015): *Утицај структуре имовине на структуру капитала*, Acta economica, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, ISSN 1512-858X, година XIII, број 22, стр. 247 – 263
49. Пољашевић Ј. (2015): *Накнадно вредновање и рекласификација инвестиционих неректнина*, Финрар, број 7, година XVI, Финрар д.о.о. Бања Лука, ISSN 1512-9373, стр. 38-45
50. Пољашевић Ј. (2013): *Манипулације билансом токова готовине*, Финрар, број 4, година XIV, Финрар д.о.о. Бања Лука, ISSN 1512-9373, стр. 1-10
51. Пољашевић Ј., Вујичић-Радисављевић Д. (2013): *Значајност добитака и губитака утврђених директно у капиталу у анализи биланса предузећа*, Financing, број 4, година IV, Финрар д.о.о. Бања Лука и Financing d.o.o. Брчко, ISSN: 1986-812X, str. 19

52. Пољашевић Ј. (2016): *Контрола квалитета рачуноводствене и ревизорске професије - перспектива унапређења и повјерења у професију*, Научни скуп 19. Симпозијум рачуноводствене и ревизорске професије „Изазови и дилеме у рачуноводству, ревизији и порезима у БиХ,“ Удружење рачуновођа и ревизора Федерације БиХ, Зборник радова, ISBN: 2303-8500, година 19., број 2, стр 193 – 213
53. Пољашевић Ј. (2016): *Предиктивна вриједност финансијских показатеља у процјени ликвидности предузећа*, Научни скуп 20. Конгрес рачуноводствене и ревизорске професије Републике Српске „Финансијско извјештавање као катализатор раста економије“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Зборник радова, ISBN: 978-99976-620-3-3, стр 291 – 317
54. Пољашевић Ј. (2013): Анализа приносног, имовинског и финансијског положаја јавних предузећа у Републици Српској, Научни скуп 17. Конгрес рачуноводствене и ревизорске професије Републике Српске „Рачуноводство, ревизија и пословне финансије у условима одговорнијег понашања учесника на тржишту“, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Зборник радова, ISBN: 978-99938-840-9-5, стр. 393 – 421
55. Пољашевић Ј., Вујичић-Радисављевић Д. (2014): Утицај различте нормативне основе извјештавања на квалитет финансијских извјештаја микро, малих и средњих ентитета, Зборник радова са Међународне научне конференције Развој и иновације МСЕ: Изградња конкурентне будућности у југоисточној европи, Факултет за економију, Прилеп, ISBN 978-9989-695-56-8, pp. 657-666
56. Радивојац, Горан. „Утицај нивоа корпоративне безbjедnosti на процес одлучивања инвеститора на финансијском тржишту“. Подгорица: Институт сертификovаних рачуновођа Црне Горе, ВИИИ конгрес рачуновођа и ревизора Црне Горе – Перспективе рачуноводствено – финансијске професије у процесу придруživanja EU, 2013.
57. Рамљак, Бранка, Анић – Антић Пашко. „Потреба за информацијама институционалних инвеститора на тржишту капитала Републике Хрватске у процесу доношења одлука о инвестирању у дионице котирајућих подuzeћа“. Економски преглед, 2009.
58. Рамљак, Бранка, „Рачуноводствене политike – утицај на изглед финансијских извјештаја“. Сплит: Свеучилиште у Сплиту, 2011.
59. Рамљак Бранка, “Улога рачуноводствених политика у пословној политики трговачких друштава” Економски факултет у Сплиту, Свеучилиште у Сплиту

60. Сердарушић, Хрвоје. „Финансијска анализа у сврху вредновања предузећа“. Загреб: Часопис рачуноводство и финансије.
61. Стевановић, Славица., Белопавловић, Гроздана., Лазаревић-Моравчевић Марија., Creative Cash Flow Reporting – the Motivation and Opportunities. EA Vol. 46, No, 1-2. (2013).
62. Врањеш, Светлана., Повећање транспарентности финансијског извјештавања., ЛИМЕН конференција 2015: Лидерство и менаџмент: држава, предузеће, предузетник, Београд 2015.
63. Вукоја, Божо, Рагуж Миленко, Кнежевић Матко. „Улога и значај квалитета финансијских извјешћа у унапређењу пословања малих и средњих подузећа“. Неум: Квалитет 2013, 2013.
64. Walker, D. Mark. „International Capital Market and Investment Efficiency – Evidence from Japanese Industrial Groups“. West Lafayette: Krannert Graduate School of Management: Purdue University. 2001.
65. Жагер, Лајош, Улога ревизора у спрјечавању погрешке и пријеваре, Ревизија – часопис за ревизијску теорију и праксу, година XI., Загреб, listopad 2004., број 3.
66. Шкарић-Јовановић К.: Изазове прве примјене последње верзије МСФИ 9“, Рачуноводство и ревизија као фактор унапређења успјешности пословања“, XII Конгрес рачуновођа и ревизора Црне Горе, Бечићи, октобар 2017.
67. Шкарић-Јовановић К.: Финансијско извјештавање микро ентитета – за кога и како?, Економије малих земаља у условима појачаних глобалних изазова“, XI Међународни симпозијум о корпоративном управљању, Теслић, мај 2016.
68. Шњегота, Д.: Избор адекватне основе за извјештавање у функцији повећања квалитета финансијских извјештаја опште намјене, Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, Финрар бр. 1, Бања Лука, 2011.,

Законски прописи

62. Закон о привредним друштвима
63. Закон о рачуноводству и ревизији
64. Закон о финансијском пословању
65. Закон о порезу на добит
66. Закон о порезу на додатну вриједност

Остали извори:

67. Федерално Министарство финансија, www.fmf.gov.ba
68. Management and Accounting web, www.maaw.info
69. Порезна управа Федерације Босне и Херцеговине, www.pufbih.ba
70. Правилник о примјени Закона о порезу на додатну вриједност
71. Савез рачуновођа, ревизора и финансијских радника ФБиХ/Савез рачуновођа, ревизора и финансијских дјелатника ФБиХ, www.srr-fbih.org
72. Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине, www.unino.gov.ba
73. Портал тржишта капитала Босне и Херцеговине, www.capitalmarket.ba
74. Централна банка БиХ, www.cbbh.ba
75. Sarajevo Stock Exchange – SASE, www.sase.ba
76. Регистар вриједносних папира у ФБиХ, www.rvp.ba
77. Комисија за вриједносне папире ФБиХ, www.komvp.gov.ba

Избор литературе је одговарајући? **ДА**

IV.4 Циљеви истраживања

Узрочно посљедична веза проблема и предмета истраживања захтјева и јасно дефинисање сврхе истраживања те постављање појединачних истраживачких циљева које је потребно јасно дефинисати и слиједити их. Основна сврха овог истраживања може се дефинисати како слиједи:

“Анализом структуре система финансијског извјештавања те идентификовањем основних фактора дјеловања на финансијске извјештаје издвојити елементе чијим се праћењем може брзо и ефикасно оцјенити квалитет информација презентованих у финансијским извјештајима у турбулентном и нехармонизираном систему финансијског извјештавања какав је систем у БиХ”.

Као појединачни циљеви изведени из претходних анализа могу се издвојити следећи:

- Истраживањем структуре система финансијског извјештавања процјенити нивое који регулишу рачуноводствујућу професију у БиХ

- Утврдити степен хармонизације националне рачуноводствене регулативе БиХ и међународних рачноводствених прописа
- Кроз компаративну анализу процјенити систем финансијског извјештавања БиХ у односу на земље окружења
- Анализирати квалитет рачуноводствене едукације и проведбу стандарда едукације рачуновођа у БиХ
- Истражити исходиште, могућност успоставе и досљедне примјене рачуноводствених политика и њихово дјеловање на квалитет рачуноводствених информација.
- Истражити степен и структуру манипулативних радњи те открити основне алате за манипулацију информацијама у финансијским извјештајима
- Истражити ниво примјене аналитичких радњи на финансијским извјештајима у сврху процјене валидности и релевантности информација презентованих у финансијским извјештајима
- Указати на континуирану потребу анализе финансијских извјештаја и јачање неовисности екстерне ревизије са циљем јачања подлоге за квалитетно финансијско извјештавање
- Кроз анализу квалитета извјештаја истражити структуру менаџмента који креира оквире за финансијско извјештавање субјеката како би се открио степен утицаја овог фактора на квалитет финансијских извјештаја.

Рјечница представљена преузетом по Грахаму.

„Сталне измјене нормативне основе доводе до недосљедности у примјени рачуноводствених политика што негативно дјелује на квалитет финансијских извјештаја.“

На основу главне истраживачке хипотезе, те како би се ставови, у њој представљени, могли исправно бранити изведене су следеће помоћне истраживачке хипотезе:

Помоћне хипотезе

1. “Хармонизација рачуноводствених прописа значајно утиче на могућност досљедне примјене рачуноводствених политика.”
2. “Рачуноводствене политике привредних субјеката одређују начин признавања и вредновања позиција финансијских извјештаја, те одређују положај и успјешност финансијских извјештаја.”
3. “Недосљедна примјена рачуноводствених политика омогућава манипулисање информацијама у финансијским извјештајима и води ка фризирању финансијских извјештаја.”
4. “Ниво субјективних процјена позиција финансијских извјештаја од стране менаџмента негативно дјелује на квалитет финансијских извјештаја.”
5. “Структура менаџмента, квалитет и континуитет професионалне едукације рачуновођа значајно утичу на ниво квалитета финансијских извјештаја.”

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?

ДА

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

На основу дефинисаних истраживачких хипотеза (главне и помоћних) је јасно дефинисаних циљева истраживања, те примјеном одговарајуће научно – истраживачке методологије може се закључити да се адекватним тестирањем хипотеза указује на могућност стицања нових знања са теоријског али и практичног аспекта о структури и квалитети финансијских извјештаја.

Теоријски допринос дисертације огледа се у системској анализи и презентацији структуре финансијских извјештаја и информација презентованих у извјештајима, те процјене њихове довољности и квалитативних и процјене фактора који чине квалитативни карактер информација презентованих у финансијским извјештајима. Обзиром да различита подручја примјењују и различите системе и моделе финансијског извјештавања, различити принципи поједињих система одређују и сегмент квалитета финансијских извјештаја те се теоријским елаборацијама у научном смислу даје допринос у могућности избора адекватног модела извјештавања који би надаље генерисао најбољу основу за квалитетно финансијско извјештавање.

Очекивани резултати истраживања у овој дисертацији имају такођер и своју практичну примјену. Практична примјена и допринос дисертације огледа се кроз идентификовање кључних сегмената система финансијског извјештавања који директно одређују квалитет финансијских извјештаја. Дјеловањем на основне идентификоване елементе извјештаја могуће је дјеловати на квалитет презентованих информација у финансијским извјештајима. Сложеност државно – правног уређења државе у многоме отежава провођење нужних мјера реформе које би осигурале могућност јачања квалитета финансијских извјештаја. Рачуноводствене политике, које чине сегмент званичног сета финансијских извјештаја, у значајној мјери, уколико се недосљедно примјењују нарушавају квалитет финансијских извјештаја и отварају могућност физирања извјештаја те њиховог погрешног представљања. Ревизорски извјештаји такођер чине сегмент извјештавања, чијом анализом се у многоме откривају информације које омогућавају идентификовање и оцјену нивоа квалитета финансијских извјештаја. Тестирање хипотеза истраживања ове дисертације, те њихово потврђивање/оповргавање омогућити ће квантифицирање међудејства и утицаја идентификованих фактора у систему процјене квалитета финансијских извјештаја што би требало резултирати одговарајућим јединственим моделом употребљивим у процјени нивоа квалитета финансијских извјештаја, што би омогућило и квалитетније пословно одлучивање и управљање.

Спроведеним истраживањем, систематизацијом и објављивањем резултата требала би се значајно обогатити научна грађа из области финансијског извештавања, теоријски употребљена материјом која омогућава адекватну оцјену обима потребних, доступних и довољних информација те правилну оцјену релевантности и квалитета информација за квалитетно пословање.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА

IV.7 План рада и временска динамика

Ред.бр.	Временски период	Опис активности и задатака на појединим дијеовима докторске дисертације
1.	01.12.2017.- 30.04.2018.	Прикупљање основних података и израда првог дијела теоријске обраде теме дисертације
2.	01.05.2018.- 31.08.2018.	Формирање анкетног упитника и прикупљање секундарних података потребних за тестирање хипотеза
3.	01.09.2018.- 30.11.2018.	Спровођење анкетног истраживања и формирање базе примарних и секундарних података за тестирање
4.	01.12.2018.- 31.03.2019.	Обрада података и извођење одговарајућих закључака на основу проведеног истраживања и добијених резултата
5.	01.04.2019.- 30.06.2019.	Извођење закључака у складу са постављеним хипотезама и теоријским поставкама дисертације

План рада и временска динамика су одговарајући? ДА

IV.8 Метод и узорак истраживања

Задовољење основних циљева истраживања, идентификација и квантификација фактора дејствовања на квалитет финансијских извештаја и могућности процјене квалитета, потребно је методолошки дефинисати основне варијабле истраживања. Методологија подразумјева у првом кораку избор зависних и независних варијабли истраживања како би се могао креирати модел процјене квалитета финансијских извештаја.

Генерална поставка ове дисертације, план, сврха, циљеви и хипотезе истраживања упућују на зависну варијаблу истраживања која се огледа у квалитету финансијских извјештаја. Обзиром да квалитет финансијских извјештаја по себи јесте сложена категорија до је потребно дефинисати индикаторе зависне варијабле. Индикатори квалитета финансијских извјештаја огледати ће се у следећем: квалитативна обиљежја, квалитет добити, обим процијењених позиција, транспарентност објављивања информација и екстерна ревизија.

Независне варијабле утицаја на квалитет финансијских извјештаја које ће бити кориштене су: степен хармонизације рачуноводствене регулативе, обим и структура рачуноводствених политика, досљедност примјене рачуноводствених политика, показатељи анализе финансијских извјештаја, начин континуиране едукације рачуновођа, и структура менаџмента.

Израда предложене докторске дисертације укључује теоријске и емпиријске дијеове од којих сваки према карактеру истраживања захтјева другачији методолошки приступ научно-истраживачком раду.

Теоријски дио истраживања подразумијева прикупљање литературе и анализирање свих релевантних научних и стручних књига и чланака. Истраживање се спроводи на пољу друштвених наука те ће се у овом дијелу дисертације користити опште научне методе од којих се истичу следеће:

- Метода анализе (рашчлањивање сложених мисаоних цјелина на саставне дијелове)
- Метода синтезе (повезивање једноставнијих мисаоних чињеница у сложеније дијелове)
- Метода дескрипције (описивање различитих рачуноводствених категорија, метода, поступака, стандарда и сл.)
- Метода експланације (објашњавање основних појмова и релација међу основним рачуноводственим категоријама),
- Метода класификације (рашчлањивање и увезивање једноставнијих дијелова у логичке скupине)
- Метода компарације (успоредба различитих алтернативних рачуноводствених система, мјера, метода, поступака те рачуноводствене праксе)
- Метода индукције и дедукције (процес доношења закључака и употреба

релевантних чињеница за даље акције).

Метод и узорак су одговарајући? **ДА**

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Услови за експериментали рад су одговарајући? **ДА**

IV.10 Методе обраде података

Емпириски дио истраживања подразумијева прикупљање финансијских података и чињеница те употребу различитих методолошких поступака њихове обраде и тестирања предложеног модела, те презентацију и анализу добијених резултата истраживања. Осим прикупљања финансијских података као примарни подаци у истраживању користити ће се ставови и мишљења рачуновођа и менаџера прикупљени анкетним истраживањем на узорку компанија чијим ће се менаџерима и рачуновођама упутити анкетни упитник, са питањима структурираним да покажу ставове рачуновођа о квалитети и факторима дјеловања на квалитет финансијских извјештаја. Годишњи финансијски извјештаји корисити ће се од агенција за финансијске информатичке и посредничке услуге те са тржишта капитала. Примјеном метода формалне и материјалне анализе финансијских извјештаја али и методама компаративне анализе формирати ће се база података потребна за истраживања.

Обзиром да је у процесу истраживања главни циљ одбацивање или прихватавање хипотеза користити ће се различите статистичке методе у процесу анализе за потребе моделирања квалитета финансијских извјештаја. Практична примјена статистичке методологије подразумијевати ће примјену софтверског пакета SPSS који омогућава различите облике статистичке анализе: дескриптивну статистику, т-тест, ф-тест, дискриминациону и факторску анализу те примјену непараметарских тестирања. Техника која ће се користити највећим дијелом у овом истраживању јесте регресиона анализа. Други дио истраживања кроз анкетно истраживања захтјевати ће примјену основних алата вишекритеријумске анализе како би се, у складу са перцепцијом рачуновођа рангирали, по значају, фактори утјецаја на квалитет финансијских извјештаја. Сви прикупљени подаци бити ће приказани

графички уз употребу графика и табеларних приказа.

Предложене методе су одговарајући? **ДА**

В ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	ДА
Тема је подобна	ДА

Образложение (до 500 карактера):

Кандидат мр Амела Пиралић испунила је све услове потребне за пријаву докторске дисертације. Комисија сматра да је предмет истраживања подобан и јасно презентован. Предложена литература је актуелна и адекватна. Пријава садржи јасно дефинисану главну и помоћне хипотезе, док очеивани резултати представљају научни допринос.

На основу позитивне оцјене подобности теме и кандидата, Комисија једногласно предлаже Наставно-научном вијећу Еконосмког факултета и Сенату Универзитета у Бањој Луци да прихвати Извјештаји одобри мр Амели Пиралић израду докторске дисертације на тему **Модел процјене квалитета финансијских извјештаја и анализи досљедности примјене рачуноводствених политика.**

Датум: 10.01.2018. године

Предсједник комисије

Петар Јевес

Члан 1

Члан 2

Дајан Шкарић Учитељ